

Een lugubere lijst

Wat bezielt jongeren die een bloedbad aanrichten? Dat is de centrale vraag in 'Why Kids Kill' van de Amerikaanse psycholoog dr. Peter Langman. Hij biedt door het boek inzicht in de achtergrond en psychische problemen van jonge daders van schietpartijen op Amerikaanse scholen. Bij uitgeverij Kok verscheen een Nederlandse vertaling onder de titel 'Waarom jongeren moorden'. Prof. dr. Corine de Ruiter schreef een bijdrage over door jongeren aangerichte bloedbaden in Europa. In Nederland bracht de schietpartij van Tristan van der V. in een winkelcentrum in Alphen a/d Rijn een schok teweeg.

Vooraf scholen zijn het doelwit van jeugdige massamoordenaars. Bekend in Europa zijn de moordpartijen op scholen in Dunblane (Engeland, 1996, 18 doden), Erfurt (Duitsland, 2002, 17 doden), Kauhajoki (Finland, 2008, 11 doden) en Winnenden (Duitsland, 2009, 17 doden).

Uitzonderlijk veel aandacht kreeg het bloedbad dat in 1999 op de Columbine High school in Denver (13 doden) werd aangericht door Dylan Klebold en Eric Harris. Veiligheidscamera's legden het drama voor een belangrijk deel vast. Veel latere gewelddadige schutters, onder wie Tristan van der V. werden door het duo geïnspireerd.

Jeugdige daders van (massa)moorden vertonen vaak grote overeenkomsten. Ze zijn wantrouwend, lijden aan grootheidswanen, kunnen moeilijk contacten leggen of onderhouden, missen de aansluiting in de groep en hebben een fascinatie voor vuurwapens en gewelddadige films of videogames.

kant van de wereld iets schokkends gebeurt, weten we dat na vijf minuten. Dat heeft ook nadelen. Toen ik de door jonge schutters aangerichte bloedbaden op een rijtje ging zetten, viel me op dat de ene moordpartij vaak de andere oproept. Publiciteit in de media wekt bij het publiek angst. 'Het kan ook hier ineens gebeuren.' Voor jongeren die al met kwade gedachten rondlopen, kan dat een prikkel zijn om hun plan uit te voeren."

Welke conclusie verbindt u daaraan?

„De opvatting dat de media terughoudender moeten zijn, is door de technische ontwikkelingen achterhaald. We hebben internet, sociale media... Belangrijk is hoé je erover schrijft. Daarom spreekt het boek van Peter Langman me aan. Die

maakt duidelijk waardoor jongeren tot dit soort daden komen. Er is sprake van een wisselwerking tussen hun psychische stoornis en de omgeving. In de westerse samenleving zien we een voortgaande verruwing en individualisering. Daar komt nu nog stress door de economische crisis bij. We weten dat mensen door stress terugvallen op primitieve ideeën en primitief gedrag."

Hoe duidelijk is de relatie tussen moordpartijen en belangstelling voor gewelddadige videogames?

„Uit onderzoek weten we dat kinderen die geweld zien, dat gaan imiteren. Videospellen zijn virtueel. Zolang je je daarvan bewust bent, en je ze met anderen speelt, is de invloed beperkt. Heb je al een fascinatie

voor geweld, dan ontstaat een wisselwerking. Je voelt agressie en gaat een gewelddadige videogame spelen. Daardoor neemt de agressie toe. Mensen met paranoïde schizofrenie zijn bovendien heel achterdochtig. Ze ervaren de wereld om hen heen als vijandig. Elke ggz-instelling die jongeren met deze problematiek in behandeling krijgt, moet de vraag stellen: 'Wat doe jij in je vrije tijd?' Is zo'n jongen alleen maar aan het gamen, dan moeten er lampjes gaan branden."

Vanwege de fascinatie voor wapens en gevechtscleding worden jeugdige schutters wel pseudocommando's genoemd. Terecht?

„Ze kunnen zichzelf zo zien, maar belangrijke kenmerken van commando's zijn juist zelfbeheersing en de vaardigheid om goed samen te werken. Dat zijn twee eigenschappen die schoolschutters vaak missen."

Bij pubers is het brein nog in ontwikkeling. Vertonen ze daardoor meer irrationeel gedrag?

„Veel jongeren die een ernstig misdrijf plegen, zijn onzeker. De wereld is ingewikkeld geworden, de keuzemogelijkheden zijn oneindig. Dat lijkt mooi, maar het legt een grote druk op mensen. Zeker als hun brein nog niet rijp is. Niet voor niets komt juist in de adolescentie veel psychopathologie naar buiten."

In deze leeftijdsfase zijn kinderen sowieso de weg al wat kwijt. Komt daar een psychische stoornis bij, dan heb je alle ingrediënten voor onvoorspelbaar gedrag. Vaak spelen ook externe factoren mee: een matige relatie met de ouders, een problematische gezinssituatie, verkeerde vrienden. Uit onderzoek dat wij doen, blijkt heel duidelijk dat de basis voor